היינט 8 זייט.

Radom, dnia 12 Grudnia 1930 r.

ראדאם, פרייטאג כב כסלו תרצ״א

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען - פרייז:
אין מילימעטער שורה: פארן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " " נאכ'ן " 25 "
די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאלטען 8 שפאלטען
אין טעקסט 4

ראדאמער-קעלצער לעבען

Z intencji zaślubin
p. Ludwika Gutsztadta z p. Eugenją Richtmanówną
życzymy dużo szczęścia, zadowolenia a Rodzicom pociechy.
Tajtelbaumowie.

Ludwikowi Gutsztadtowi
z okazji zaślubin z p. Eugenją Rychtmanówną
szczęścia i zadowolenia na nowej drodze życia składa
Bernard Senator.

Ludwikowi Gutsztadtowi
z intencji zaślubin z p. Eugenją Rychtmanówną
życzenia tą drogą składa
Abram Rajchman.

ברכת מז״ט חפת לחברינו אברהם לונברג
לנשואיו עם העלמה מרת חי סימה זריצקי מחמלניק
יזכו לבנות את ביתם בארץ חמדתנו
הסתדרות „צעירי-מזרחי" בקלצה.

Koledze Markowi Müllerowi
z intencji Jego zaręczyn z p. Rózią Rajsówną
najserdeczniejsze życzenia składa
Kielce MIETEK RUBINSZTAJN

צום 10-יעהריגן יובילעאום פון „בית-יתומים"
ווערט איינגעאָרדנט דעם 13 דעצ ה. ה.
א דאנסינג
— אין צוקערניע —
פון פשיביטניעווסקי
דער דאנסינג וועט זיך אויסצייכנען מיט פערשידענע
אטראקציעס, סורפריזען, ווי: שעהנהייט'ס-קאנקורס,
א קאנקורס פאר'ן שענסטען טאנץ,
פאנטען-לאָטעריע א. אז. וו.

WYNAJMĘ MAGAZYN SUCHY
trwały w bliskości dworca kolejowego
Radom o wymiarach 20 mtr. na 10 mtr.
Oferty składać w redakcji pod „magazyn"
podając czynsz roczny wraz z płatnikiem
sytuacyjnym.

טעאטער „ראָזמאַיטאָשטשי" ראדאם
פרייטאג דעם 12 ה. ח. אנהויב 845

טעאטער „פאלסקי" קעלץ
שבת דעם 13 ה. ח. אנהויב 845

נאך צו 1 פאָרשטעלונג
עס וועט געשפילט ווערן די ג-עסטע סענסאציע וואס איז געשפילט געוואָרען
אויף די אייראָפעאישע און אמעריקאנער בינעס
א. נ. דאס געשרײ פון געוויסען (ה' לאמפערטהער)
מיט'ן אנטהייל פון דעם בעריהמטען ארטיסטען-פאָרל
אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאוו

געלעגענהייטליך צו פערקויפען
א אייזערנע קאסע
אין זעהר א גוטען צושטאנד פאר א צוגענגליכע פרייז
ערקונדיגען זיך אין רעדאקציע ר. ד.

פאטענטען און שטייערען.

יאהר-יעהרליך קומט אויף כסדר אין דער צייט דער פערלאנג, צו מאַכען פערלייכטערונגען ביים אויסקויפען די פאטענטען און מיט'ן אויסצאהלען די שטייערען, וואס פאלען אויס סוף יאהר.

יעדעס יאהר אין דער צייט אפּעלירט מען צום יושר-געפיהל, מען זאל ראטעווען פון אונטערגאנג די סוחרים און האנדווערקער און זיי אנטקעגענקומען מיט הנחות.

יעדעס יאהר אין דער צייט ווערט אויפגעוויזען ווי שלעכט עס איז, ווי קריטיש עס איז די לאגע פון די סוחרים, וועלכע מען קאן ראטעווען, אויב מען וועט פערלייכטערען דאס אויסקויפען די פאטענטען און דאס בעצאהלען די שטייערן.

אויך איצט קומען מיר מיט דעם זעלביגען אפּעל צו די מאסגעבענדיגע ספערען: היי-יאהר זענען די הנחות ביים אויסקויפען די פאטענטען הונדערט פּאכיג נויטיגער און דרינגענדיגער!

מיט'ן פערלייכטערען דאס אויסקויפען די פאטענטען קאן מען אויסמיידען דעם אונטערגאנג פון טויזענטער און טויזענטער סוחרים און האנדווערקער.

עס וועט זיין א געוואלדיגער פעהלער צו מיינען, אז מען קאן אויסקומען אהן הנחות, פונקט ווי מען איז דורכגעקומען אין די פאריגע יאהרען אהן די הנחות.

די הילף-רופען אין די פאריגע יאהרען זענען ווייט נישט געווען איבערגעטריבען, נאר פערקעהרט, זיי זענען געווען פיל בעשיידענער אין פערגלייך צו דער שווערער סיטואציע פון די סוחרים. ווען מ'וואלט טאקע געמאכט הנחות נאך די פאריגע יאהרען, וואלט דאס אהן א ספק פערבעסערט די לאגע און דער קריזיס וואלט נישט געבראכט אזויפיל קרבנות, ווי דאס איז געווען.

איצט איז די סיטואציע טויזענט מאל ערגער ווי פאראיאהרען.

קודם-כל איז ערגער דערפאר, וואס די גרעסטע טייל סוחרים האבען היינטיגעס יאהר פערלוירען זייער סחורה-קרעדיט. מען קאן זיך שוין נישט אזוי לייכט קערעווען ווי אמאל. די סוחרים האבען פערלוירען די בויגזאמקייט. צו יעדער סחורה-טראנזאקציע מוז מען האבען מזומן געלד. דאס איז א געוואלדיגער קלאפּ פאר'ן כלל סוחרים.

א חוץ דעם איז דער פדיון אינ'ם היינטיגען סעזאן אויך פיל קלענער ווי אין פאריגען יאהר.

די לאגע פון די סוחרים איז שטארק אנגעשטרענגט פון לאנג-דויערענדיגען קריזיס. דאס, וואס מיינסטענס סוחרים מוזען קויפען סחורה פאר קאסע, שטעלט זיי אין א שווערער לאגע און דאס וועט ווערען נאך ערגער, ווען זיי וועלען מוזען א היפּשע סומע פערווענדען אויך אויף אויסצוקויפען א האנדעל-פאטענט.

שוין איצט זענען די סוחרים בעזאָרגט וועגען דעם, וואס מען מוז האבען אויף פאטענטען. אמת, עס איז נאך צייט א 2—3 וואכען, אבער די גרעסטע טייל סוחרים אינטערעסירען זיך גוט אין דער לאגע און ווייסען ווי שווער עס קומט זיי אן דער קאמף פאר עקזיסטענץ, אויב מען מוז דעם גאנצען האנדעל פיהרען פאר קאנטע געלד; זיי ווייסען, אז עס וועט זיך שנעל אנרוקען די צייט און זיי וועלען זיין אין פערצווייפלונג, וואו מען נעמט געלד אויף א פאטענט.

דאס מאכען איצט איינציגע הנחות אין אויסקויפען די פאטענטען, איז דעריבער שטארק נויטיג און וועט פאר פיל זיין א רעטונג-מיטעל אין דער שווערער צייט.

די מלוכה-קאסע קאן פון די הנחות גארנישט ליידען, חייל דאס, וואס די סוחרים פערלאנגען איצט, בעגרענעצט זיך נאר מיט שאפען לייכטערע מעגליכקייטען צו בעצאהלען פאר'ן פאטענט.

פאר די סוחרים וועט זיין א גרויסע פערלייכטערונג, אויב מ'וועט ביים היייעהריגען פאטענטען-פערקויף מאכען פאלגענדיגע הנחות: האנדעל-אונטערנעמונגען פון 2, 3 און 4-טע קאטעגאריע זאלען בעצאהלען אין צוויי גלייכע ראַטעס, איין העלפט פאר'ן 31-טען דעצעמבער 1930, די צווייטע העלפט ביז'ן 1-טען אפּריל 1931. די זעלביגע הנהגה זאל מען מאכען פאר הארשטאטען, וואס האבען פאטענטען 5, 6, 7 און 8 טע קאטעגאריע. האנדעל-אונטערנעהמונגען פון 3-טע קאטעגאריע, וואס ווייזען אויס, זאך אין יאהר 1930 האט בעטראפען ווינציגער פון 30 טויזענט זל., זאל מען דערלויבען צו האנדלען אויף א 4-טע קאטעגאריע. די לוסטראציע פון די געשעפטען, צי מען האט אויסבעקויפט די ריכטיגע פאטענטען, זאל זיך אנהויבען ערשט פון 15-טען יאנואר 1931 און ביז דעם טאג זאל מען נישט מאכען קיין פראטאקאלען וועגען פאטענטען. דער פאדאטעק דאכאָדאָווי זאל איינגעטיילט ווערען אין 3 ראטעס, צו צאהלען יעדען חודש איין דריט-חלק.

ווען מען דערפילען דעם פערלאנג פון די סוחרים און זיי מקבל זיין די דאזיגע הנחות, וועט דאס זיין א גרויסע לייסטונג פאר דעם כלל סוחרים, וואס וועט דעם מלוכה-אוצר קיין שום פערלוסטען נישט מאכען.

טאג-בוך
פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

בעת דעם טוידטען-מאלצייט האט זיך דער בירזשוי געקושט מיט'ן באנדיט, און אין זייער וואסער-געטראנק האט איין געריינען טרעהרען. אפלו דער עלטסטער באנדיט, קארפּאָוו, איז געוואָרען גערירט און אריינגעוואָרפען דעם גרויסן קאפּ אין, א קופּע שטרוי און אריינגעכליפּעט. ווען ער איז בעקומען צו זיך האט ער א פאטש געגעבען מיט די גראבע, פערהארטעוועטע הענד אלס צייכען ס'זאל ווערען שטיל ווען ער האט אנגעהויבען:

— ברידער, איך פרעג אייך, צי איז אונזער לעבען אוועק אויפ'ן ריכטיגען וועג? וויבאלד האט מען עס געבראכט, אז ס'זאלען זיין רייכע און ס'זאלען זיין אָרימע? איך בין א באנדיט, מיינע חברים זענען אויך די זעלבע, אבער ווער האט אונז געמאכט פאר באנדיטען? צי זענען מיר באנדיטען נישט די זעלבע מענשען וואס איהר בורזשויען? ניין. די אָרדנונג איז נישט גוט געווען. דאס לעבען איז בעגאנגען א פעהלער, וואס האט איינגעטיילט די מענשען אויף קלאסען, אויף ארים און רייך. די רייכע האבען געהאט ווייניג און זיי זאָבען אויסגענוצט צו-פיעל דעם ארימאן אזוי ווייט ביז ס'איז אויף זיי אויסגעשטאנען באנדיטען, וואס זענען זיי, די רייכע — בעפאלען אין וואלד און דערנאך זענען געקומען די רעוואָלוציאנערען און בעפאלען איצט די רייכע אין שטאָדט פאר עלעמענטס אויגען און אלע מוזען שווייגען. ווער האט צו דעם צוגעפיהרט? דאס האבען די רייכע אליין ארויסגערופען און מוזען יעצט אָנקומען אין די קעלערס פון „טשעקא". האלטען די רייכע פריהער דאס געזעהן און זיך נישט דערהייטערט פון די אָרימע מאסען נאר געהאלפען זיי אין זייער נויט און בעטראכט זיי אלס ברידער, האלטען קיין באנדיטען נישט געווען און ס'האלטען אויך קיין רעוואלוציאנערען נישט געווען. אזוי איז מיין באנדיטישע לאָגיק, איך בין נישט קיין געבילדעטער, איהר זענט געלערנטער פאר מיר. זאגט איהר צי איך האב רעכט, אָדער נישט? מעגליך, אז איך בין נישט גערעכט. אדרבא, לאמיך הערען אייער מיינונג. —

צו ענטפערען דעם באנדיט קארפּאָוו האט גענומען ס'וואָרט א עלטערער הערר, א מענש מיט א ליכטיג געשטאלט און אינטעליגענטע בענעהמונג ער האט גערעדט באמעליך, געלאסען און ווי געצעהלט די ווערטער:

—איהר זענט גערעכט גאָספּאָדין קארפּאָוו, אבער זאגט מיר כ'בעט אייך. פאר וואס האבען די באָלשעוויקעס אייך אַרעסטירט? מילא, מיר זענען בורזשויען, איז ווייניג וואס זיי האבען צוגענומען אונזערע פערמעגענס און זיי ווילען נאך צונעמען אונזערע לעבענס.

צוגעשיקט פון דער ק. ק. ל.-צענטראַלע.

פּראָפעסאָר יוסף קלויזנער.

דער אַנגריף אויפ'ן קרן-קימת.

אין פלוג וואָלט דאָך די סאָציאַליסטישע רעגירונג בעדאַרפט זיין עכט בעגייסטערט פאַר אזאַ פולשטענדיגע סאָציאַליסטישע אינסטיטוציע ווי דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד.

דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד קויפט ערד מיט דער פליכט זי קיינמאָהל נישט צו פערקויפען, — הייסט עס, אַלזאָ, אז דער פאָנד בעגרענִיצט די באָדען-ספּעקולאַציע אין דערלאָזט נישט, אז איינצעלנע, פּריוואַטע מענשען זאָלען אומזיסט און אומנישט געניסען פון דער העכערונג אין די באָדען-פּרייזען, וועלכע שטייגען תמיד אין גאָר דער וועלט.

דער יודישער נאַציאָנאַלער-פאָנד בעזעצט אויף זיין באָדען אַרבייטער — הייסט עס, אַלזאָ, אז ער פערשטאַרקט די מאַכט פון די אַרבייטער-מאַסען, אויף וועמען דער סאָציאַליזם שטיצט זיך.

דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד גיט אָב זיין ערד אין פאַכט צו אַרבייטער-קאָלאָניעס און גרופּעס, וועלכע בעאַרבייטען דעם באָדען מיט אייגענע מיה און שווייס—הייסט עס, אַלזאָ, אז פון עקספּלאָאַטירען געדונגענע אַרבייטער, אין וועלכער פאָרם ס'נישט איז, קען דאָ גאָר קיין רייד נישט זיין.

וואָלט דאָך דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד, אַלזאָ בעדאַרפט גאָר זיין דאָס אויבערשטע פונם שטייסעל ביי דער סאָציאַליסטישער רעגירונג פון גרויס-בריטאַניע.

און דאָ'ז לא מיט א גרויסע „אלף".

דער אידעאַל פון מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג איז דווקא — די פּיק"א-קאָלאָניעס, אין וועלכע פיעל אַראַבישע אַרבייטער אַרבייטען פאַר אזאַ קליינעם און ביליגע פּרייז.

און מיט וואָס האָט זיך עס דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד אזוי פערזינדיגט ביי אָט דער סאָציאַליסטישער רעגירונג?

אדרבה, הערט די גרויסע פערברעכענס און הימעלשרייענדיגע זינד פונ'ם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד.

ראשית: ער פערקויפט נישט זיין ערד.

און וועט איהר מיט רעכט פרעגען: סטייטש! דער מוסולמענישער וואַקוף פערקויפט אויך נישט זיין ערד און אפילו אויך דאָס, וואָס די קריסטליכע געמיינדען, קאָנגרעגאַציעס, קלויסטערס און מאָנאַסטירען האָבען דאָ ווען דערוואָרבען ווערט קיינמאָהל נישט פערקויפט?

אויף אָט דער פראַגע וועט איהר קיין ענטפער נישט בעקומען.

און שניה: דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד פאָדערט פון זיינע פאַכטער זיי זאָלען אויף זיין באָדען בעשעפטיגען בלויז יודישע אַרבייטער.

און וועט איהר ווידער מיט רעכט פרעגען: פאַרוואָס נישט? די אַראַבער בענוצען זיך דאָך כלל נישט מיט יודישע אַרבייטער, פיידען באין ברירה; און אויב אויך א יודישער נאַציאָנאַלער אינסטיטוט וועט זיך נישט איינשטעלען פאַר דער יודישער אַרבייט, כאָ וואָס וועט שוין בלייבען פאַר די יודישע אַרבייטער צו טוהן אין לאַנד?

אויך אויף דער פראַגע וועט איהר קיין ענטפער נישט בעקומען.

צו וואָס אָבער זוכען גערעכטיגקייט אין לאָגיק אין די בעשלוסען פון שאָו, סימפּסאָן, פּאַספילד און מאַקדאָנאַלד, ווען זיי זענען בעגרינדעט נישט בלויז מיט דער שנאה צו יודען, וועלכע זידט, ווי גיפט אויך אין די הערצער פון די בעסטע גוים, אויסער א קליינע אויסנאַם, אָבער אויך מיט קנאה.

קנאה אין דעם גרויסען ווערק, וואָס די יודען האָבען דאָ אויפגעשטעלט אין פערלויף פון אזאַ קורצער צייט. קנאה אין דער אַרבייטער-אָרגאַניזאַציע, וועלכע איז נישט אָנגעוויזען אויף די ענגלישע ריכטער (אויך דאָס איז פערברעכען). קנאה אין דער יודישער אַגענטור, וועלכע ציילט צווישען איהרע מיטגלידער אויך פיעל רייכע יודען, דערהויפּט אַמעריקאַנער יודען. קנאה אין די יודישע בליענדיגע קאָלאָניעס, וועלכע האָבען זומפּען, פעלזען פערוואַנדעלט אין א מאָדערנעם ישוב, וועלכער איז פול מיט לעבען און בעוועגונג. און איבער אַלץ — די קנאה אינ'ם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד, וועלכער שטעכט די אויגען פון דער סאָציאַליסטישער רעגירונג און זי רעכענט איהר שטענדיג איהרע זינד אין פערברעכען: אדרבה, זעהט, די יודען האָבען מיט געלד פון זייערע בורזשוען געשאַפען א ריכטיגען סאָציאַליסטישען אינסטיטוט און מיר, די סאָציאַליסטישע רעגירונג, האָבען אפילו קיין שום ענליכען אינסטיטוט נישט געשאַפען און אויך די אַראַבער, וועלכע מיר בעשיצען, האָבען נישט געשאַפען און וועלען קיינמאָהל נישט שאַפען זיין גלייכען.

און דעריבער? דאַרף מען פטור ווערען פון דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד, מען דאַרף אזוי שטאַרק בעשרענקען זיינע רעכט אינ'ם באָדען-דערווערב, אז ער זאָל ביסלעכווייז אויסשטרעקען די פיס.

און אָט מיט דער דאָזיגער כוונה דאַרפען מיר, די ציונים טרייע אזוי ענערגיש און האַסטיג קעמפען ביז מיר וועלען זי פולשטענדיג בעזיגען.

אין פערלויף פון אונזער טויזענט-יאָהריגען קאַמפּף פאַר'ן דער עקזיסטענץ פון אונזער נאַציע האָבען מיר תמיד געהאַט איין גרויסען כלל: יעדען איינס פון אונזערע רעליגיעזע און נאַציאָנאַלע בעזיצען, וועלכען די גוים האָבען אַמט צומשטאַרקסטען גע'רודפ'ט — דווקא דעם האָבען מיר צומשטאַרקסטען אָנגעהאַלטען און געשיצט. ער איז אונז געוואָרען דער ליבסטער און טייערסטער און מיר האָבען זיך פאַר איהם מיט מוסר-נפש געווען. אויב עס איז געווען א צייט, ווען די יודען האָבען זיך אָנגעהאַלטען אינ'ם תלמוד און איהם געשעצט מעהרער אַלס דעם תנ"ך, האָט דאָס פּאַסירט דעריבער, וואָס די גויים אין יענער צייט האָבען אָנערקענט דעם תנ"ך און גערודפט דעם תלמוד. „בשעת השמד — האָבען אונזערע חכמים דערקלערט, — דאַרף מען זיך מוסר-נפש זיין אפילו — אַערקתא דמסאנא" (אפילו אויף א שיך-בענדעל). אין אזא פאַל האָט זיך אויך דער יודישער „להכעיס" אַוועקגעשטעלט אין זיין פולער און דרייסטער גרויס און האָט אָפען אויסגערופען: „רודפט איהר דעם דאָזיגען רעליגיעזען אָדער נאַציאָנאַלען בעזיץ — איז דאָס א בעווייז, אז ער איז דער גאָר וויכטיגסטער!" און מיר האָבען זיך אָנגעקלאַמערט אין דעם גערודפ'טען בעזיץ מיט אונזער גאַנצען לייב און נשמה, נישט קוקענדיג דערויף צי דער בעזיץ איז געווען דער וויכטיגסטער און טייערסטער פון אַלע אַנדערע פערמעגענס און דאָס בעשיצען איהם איז געווען לייכט, אָדער נישט.

דאָס יודישע פאָלק שטעלט זיך תמיד אויף דער זייט פון דעם נרדף, פון דעם פערפאָלגטען.

און ס'איז קיין ספק נישט, אַז פון

ווייל מיר ווילען נישט מסכים זיין אויף זייער אָרדנונג. אין מיר הייסען ביי זיי קאָנטער-רעוואָלוציאָנערען. דאָס פערשטעה איך, אָבער פאַר וואָס האָבען זיי באַנדיטען אַרעסטירט. וואָס ווילען די באָלשעוויקעס פון זיי? זענען זיי דען בעסער פאַר באַנדיטען? וואָס האָבען זיי צו אייך? ווייסען זיי דען נישט אז דאָס לעבען האָט אייך צוגעפיהרט צו דעם? זיי זאָגען דאָך, אז זיי ווילען אויסבעסערן די לאַגע פון די ליידענדע, פון די געדריקטע, פון די געפייניגטע, זיי פּרעדיגען דאָך יושר און גערעכטיגקייט, היינט וואָס ווילען זיי פון אייך? —

דאָס אַלץ האָט גערעדט דער עלטערער רייכער מענש. איך האָב אויך געוואָלט נעמען א וואָרט אין דער דיסקוסיע. אָבער פּלוצלינג האָט זיך בעוויזען א טשעקיסט און גערופען טאַקע מיט דעם עלטערען הערר צו אויספאָרשונג און דער שמועס איז איבערגעריסען געוואָרען.

ווי מיר האָבען דערנאָך ערפאַהרען, האָט זיך צו אונזער געשפּרעך אונטערגעהערט א געהיים-אַגענט פון „טשעקא", וואָס איז די גאַנצע צייט געשטאַנען הינטער דער טהיר און אויפכאַפּענדיג די ווערטער און די אויסדרוקען פון דעם רייכען מאַן האָט מען תיכף איהם גערופען צו דער אויספאָרשונג, פון וואַנען ער האָט זיך מעהר צו אונז נישט אומגעקעהרט, ווייל מ'האָט איהם איבערגעפיהרט צו די טויט-פער'משפט'ע, וואָס וואַרטען אין דער רייה אויף דער „סטיענקאַ".—

זייט דאַן זענען מיר געוואָרען מעהר פאָרזיכטיגער און מעהר נישט דיסקוטירט וועגען אָרדנונג און גערעכטיגקייט. מיר האָבען מעהר געשוויגען ווי גערעדט. זעלטען כ'האָט ווער דערציילט ערינערונגען פון זיין פערגאַנגענהייט.

אזוי בין איך אָבגעזעסען 10 טעג טעג אין „טשעקא" ביז מ'האָט מיך אויך גערופען צו דער אויספאָרשונג.

(פאָרטזעצונג קומט.)

איצט אָן און ווייטער וועט דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד געדרודפ'ט ווערען אין א"י. ווי ווייט מעגליך וועט מען איהם שווערער מאַכען זיין אַרבייט, שטערען אין דערוואַרבען נייע ערד אין קאָלאָניזירען יודען אויף זיין שוין דערוואָרבענער ערד.

איך ווייס נישט ווי גרויס ס'וועט זיין די מעגליכקייט צו קויפען באָדען און קאָלאָניזירען אויך אין די נעכסטע טעג. איינס אָבער ווייס איך:

אז דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד איז געווען אונזער נאַציע שטענדיג ליב, וועט ער איהר פון איצט אָן ווערען 10 מאָל ליבער און דוקא דערפאַר, וואָס מען רודפ'ט איהם.

ווייל אונזערע שונאים ווילען דעם יודישען נאַציאָנאַל פאָנד פערניכטען, דאַרפען מיר איהם שטיצען. מיט אַלע אונזערע כוחות, ממש זיך מוסר-נפש זיין פאר איהם.

און דאן קענען מיר זיכער זיין, אז דאָס בייזע, וואָס אונזערע שונאים אינ'ם קאָלאָניאַל אַמט און אין דער אראַבישער עקזעקוטיווע ווילען, וועט קיינמאָל נישט פערווירקליכט ווערען און וועט נישט געשעהען!

וואו איז דער ראדאמער לאַקאטארען-פעראיין?

ווען עס האַנדעלט זיך וועגען א נייע גזירה אויף די לאָקאטאָרען און עס הערען זיך פּראָטעסטען פון גאַנצען לאַנד, שווייגט דער ראדאמער לאָקאטארען-פעראיין און מען הערט אַבסאָלוט נישט, אז ער זאָל נעמען א וואָרט אין דער דאָזיגער ברענענדער פראַגע.

אין די פאָליטישע מיסנעבעגדע קרייזען פראַגט מען זיך ארום מיט א פראָיעקט צו העכערען דאָס דירה-געלד אויף קנאפע 100 פּראָצענט, א פראָיעקט, וואָס איז עלול נאָך מעהר צו פערשאַרפען דעם אזוי אויך גענוג הערשענדען קריזיס און פשוט דערפיהרען דערצו, אז טויזענדער מענשען זאָלען בוכשטעבליך בלייבען אָהן א דאַך איבער'ן קאָפּ — אין אזא מאָמענט, ווען ס'איז נויטיג, אז ס'זאָלען געהערט ווערען די שטימען פון די פיעל טויזענדער בעדראָהטע און נאָך מעהר פון די יעניגע אָרגאַניזאַציעס, וואָס פערטיידיגען די לאָקאטאָרען-אינטערעסען, גראד אין אזא ערנסט-פולער צייט ווייזען די ראדאָמער לאָקאטאָרען ארויס א אונפערשטענדליכע גלייכגילטיגקייט, גלייך ווי זיי וואָלטען געוואָהנט ערגיץ אין מרחקים און די נייע גזירה וואָלט זיי גענצליך נישט אָנגעגאַנגען.

ביז גאר אונפערשטענדליך איז דאָס שטילשווייגען פון ראדאמער לאָקאטאָרען-פעראיין, וועלכער רעאַגירט גאר נישט אויף דעם און געפינט אפילו נישט פאר נויטיג צוזאַמענצורופען א פערזאַמלונג מיט'ן צוועק אויסצוקלערען די פאטאלע פאָלגען פון דעם נייעם פראָיעקט. וועלכען מען מוז אָבווענדען אין אָבפרעגען.

ווער עס געדענקט ווען און ווי אזוי דער ראדאָמער לאָקאטאָרען-פעראיין איז געגרינדעט געוואָרען און וואָס ער האָט אַלץ אויפגעטוהן לטובת די לאָקאטאָרען אין ראזום — דער ווייסט געוויס, אז דער ראדאָמער לאָקאטאָרען-פעראיין איז געווען פון די סאַמע ערשטע פיאָנערען אויפ'ן געביעט פון לאָקאטאָרען-שוץ. לויט'ן מוסטער פון ראדאָם און אויפ'ן סמך פון די סטאַטוטען פון היגען לאָקאטאָרען-פעראיין זענען דערנאָך אזעלכע פעראייגען געשאַפען געוואָרען אין פיעל שטעדט.

טאַקע צוליב דעם טעם, וואָס דער ראדאמער לאָקאטאָרען-פעראיין האָט הינטער זיך אזא אויפטהועריש און לייכטונגספולע פערגאנגענהייט, איז א גרויסער חידוש, וואָס מען הערט היינט נישט פון איהם אזוי ווי ער וואָלט אינגאַנצען איינגעשלאָפען, נישט ווייסענדיג לחלוטין פון דעם נייעם גזעץ-פראָיעקט וועגען דער 80-פּראָצענטיגער דירה-העכערונג.

חייסען מיר דאָך, אז אפילו נאָך

די שטאָדט-גאזאווניע

— פערקויפט —

הורט און דעטייל

פרעפּאַרירטע סמאָלע — קארבאָלינעאום

און קאָקס

צו בעדייטענד ביליגע פרייזען

— פיהרט אויס —

גאז-אינסטאלאציעס

וואַננע אייוועלעך

קיכלעך צו קאָכען

אייוועלעך צו וואַרימען

— בעשטעלונגען נעמט-אָן —

GAZOWNIA MIEJSKA

MŁODZIANÓW, Tel. 134 skrz. p. 28

אוועקגעריסען פון לעבען...

(פון די היינטיגע פּאַסירונגען)

א פערצוגטע, א אימרוהיגע איז דינה געזעסען אין איהר גאָרטען אויף א באַנק. איהר שעהן פנים האָט אויסגעדרוקט צו זיין זעהר פּרויריג. דער הייסער מאָרגען-ראָק מיט די שפּיצען פערפּוצט, וואָס זי האָט אויף זיך געטראָגען, האָט איהר צוגעגעבען זעהר פיעל חן, כאָטש דאָס פנים איז ביי איהר געווען זעהר בלאַס. אויפ'ן הייסען האלדז האָט זיך געבאָמבעלט עטליכע שנירלעך פּערעל. די זון האָט איהר געדיכטען טונקלען קאָפּ בעגאָסען אזוי, אז איהרע האָר האָבען אויסגעזעהן, ווי צעשמאָלצען קופּער. פון איהרע גרויסע, ברוינע מאַנדעל-אויגען האָבען זיך געקייקעלט טרערען. אזוי זיצענדיג איז דער מאַן צוגעקומען צו איהר.

— דינה האָט ער געזאָגט — וואָס איז מיט דיר, וואָס דו ווינסט שוין ווייטערן

א דערשראָקענע האָט זיך דינה אומגעקוקט. אז זי האָט געזעהן דעם מאַן, האָט זי די טרערען גיך אויסגעווישט, זי האָט גיט געקאָנט רעדען, גאר טיעף דעם שעהנעם, שטאָלצען קאָפּ צו דער ערד געבויגען.

— דינה! האָט דער מאַן אָנגענומען איהרעביידע הענד און געזאָגט — זאָג מיר פאַרוואָס ביסטו טרויעריג. און פערפייניקסט מירן פערגעס נישט, דו האָסט צו שאַפען איבער א פערמעגען פון זעכציג טויזענד גילדען און איבער אזא הויז מיט'ן גאָרטען. אחוץ דיינע ברילאַנטען מיט דיינע מלבושים און דיינע פוטערס.

דאָס ריכטיגע – פאַרוואָס דינה איז טרויריג. איז וואָס זי, א יונג מיידעל פון צוואַנציג יאָהר קאָן בשום אופן מיט א אַלטען מאַן, וואָס איז דריי מאָהל אזוי אַלט, ווי זי, נישט לעבען — דאָס האָט זיך בשום אופן דעם אַלטען נישט געקאָנט פאָרשטעלען; ס'שייטש ביי אזא רייכקייט, איהר פעהלט דאָך נישט ביי מיר פון פויגעל מילך. האָט זי גאָך מיט מיר צו ברעקלען זיך — צי האָב איך זי דען געצוואונגען, זי זאָל מיט מיר חתונה האָבען...

אמת טאַקע, ער האָט זי נישט געצווינגען. נאָר דערפאַר האָבען זי די עלטערן געצווינגען... זיי האָבען איהר פון דעם געליבטען אָבגעריסען דערפאַר, וואָס ער איז אָרים און דער אַלטער איז רייך — דערפאַר האָבען זי די עלטערן געבייס, אז זי זאָל מיט איהם חתונה האָבען. דינה איז ארומגעגאַנגען, ווי א שאָטען. זי האָט מיט קיינעם נישט גערעדט און אז מען האָט זי געפרעגט די סיבה, פאַר וואָס זי איז אזוי טרויריג, פערצווייפעלט, האָט זי געענטפערט מיט שווייגען. ווען די עלטערן האָבען זיך ארומגעקוקט, אז זיי זענען געגען זייער אייגען קינד שלעכט זיך בעגאַנגען. ווען זיי האָבען דעם פעלער בעדויערט — פאַרוואָס זיי האָבען זייער אייגען קינד כמעט מיט געוואַלד געצווינגען, זי זאָל חתונה האָבען מיט'ן אַלטען מאַן, וואָס איז דריי מאָהל עלטער פון איהר, אבי זיי זאָלען האָבען

היינט עקזיסטירט ביים היגען יודישען האנדווערקער - קלוב דער אמאליגער לאָקאַטאָרען-פעראיין און, אז עס איז דאָ זאָגאר א פּרעזעס מיט א פערוואַל-טונג. פאר וואָס הערט מען נישט פון זייז פאר וואָס הערט מען נאָר פון לאָקאַטאָרען - פעראיין ביי אנדערע שטאָדטישע אקציעס ווי ערשט נישט לאַנג ביי די טיים-וואַהלען א.ז.וו. און ביי אַזאַ וויכטיגע פראגע, ווי ס'איז דער נייער פּראָיעקט, וואָס איז נוגע דער עקזיסטענץ פון פיעל טויזענדטער לאָקאַטאָרען — פאר וואָס אין דעם פאַל בעווייזט זיך נישט דער לאָקאַטאָ-רען-פעראיין? צו וואָס אייגענטליך איז ער געגרינדעט געוואָרען דער ראדא-מער לאָקאַטאָרען-פעראיין און צו וואָס עקזיסטירט ער נאָך, אויב נישט צו שטעהן אין יעדען ערנסטען מאָמענט אויף דער וואַך צו פערטיידיגען די לאָ-קאטאָרען אין זייער בעדראָהטער לאַגע?

ס'איז דעריבער וויכטיג צו וויסען צי אין ראדאָם עקזיסטירט פאקטיש נאָך היינט א לאָקאַטאָרען-פעראיין און אויב יאָ וואָלטען מיר וועלען הערען די אורזאַך, פאר וואָס ער שווייגט און נעמט נישט קיין וואָרט ארום דעם פאָרשטעהענדען געזעץ פּראָיעקט בשעת פון אַלע שטעדט אין גאַנץ פוילען הערט מען דייטליכע שטימען וואָס רעא-גירען און פראָטעסטירען געגען דער גזירה?

מיר ווילען הערען א ענטפער.

ב. צ.

בעזונדערער קורס פון יודישע רעליגיע פאר 500 קינדער פון די פּאָווסשעכנע שולען.

פאר די יודישע קינדער פון די ראַ-דאָמער פּאָווסשעכנע שולען איז לעצטענס איינגעאָרדענט געוואָרען ספּעציעלע לעקציע-שעה'ען פון יודישע רעליגיע.

וועגען דעם האָט זיך משתדל געווען דער רב קעסטענבערג. ער האָט אינ-טערוועניערט ביים שול - אינספּעקטאָר, וועלכער האָט נאָך א פערשטענדיגונג מיט'ן קראקאווער קוראטאָריום נאָמי-נירט דעם היגען בעקאַנטען העברעאי-שען פּעדאַגאָג ה' מילמאַן אַנצופיהרען מיט'ן קורס פון יודישע רעליגיע.

ביים חיינטיגען טאָג בעזוכען דעם למוד פון יודישע רעליגיע ביז 500 יודישע קינדער, יונגלעך און מיידלעך פון די פּאָווסשעכנע שולען.

דעם לאָקאַל האָט צו דעם צוועק אָבגעגעבען דער ה' מענדעל שטיינבאַק אויף פּיאַסקי 6. דאָס איז באמת א שעהנער מהאַט מצד ה' שטיינבאַק, ס'וואָלט אָבער זעהר ווינשענסווערטה געווען אז די יודישע געזעלשאַפט זאָל זיך מעראינטערעסירען מיט דער לאָ-קאַל-פראגע און אויפזוכען א בעסערען פּינקט אין צענטר פון דער שטאָדט, כדי די קינדער, וואָס וואָהנען אין די ווייטע גאַסען, ווי א קיעלעצקאַ, גלובנא א.ז.וו., זאָלען נישט ברויכען געהען אויף דער לעקציע פון רעליגיע אַזאַ מהלך וועג.

א רייכען איידעם... — ווען זיי האָבען דאָס דערקענט און געוואָלט זייער קינד אַרויסראַטעווען, איז שוין געווען צו שפּעט. דינה איז קראַנק געוואָרען. ווען דער געליבטער, דער ערשטער חתן אַזוי'ער איז דערפון געוואויר געוואָרען, אז דינה, זיין „כלה", איז קראַנק, איז ער צו איהר אַרויסגעגאַנגען, און אז דינה האָט איהם דערזעהן, האָט זי ביידע הענד צו איהם אויסגעשטרעקט און געזאָגט.

— הערשעל, מיין חתן! ווי געזונד אין וויסען זאָלסטו, אז דיך, נאָר דיך האָב איך ליב געהאַט נישט קיינעם. און אפילו אין „קבר וועל איך דיך נישט אויפהערען צו ליבען". דאָס לע-בען קאָן מען פון מיר אָוועקרייסען, נאָר מיין נשמה, מיינע געפיהלען, דאָס איז קיינמאָהל נישט מעגליך.

דער אַלטער, דער סאַן איהרער, האָט מיט צער דאָס אַלעס צוגעזעהן ערשט איצט האָט ער געפיהל און געזען פאַר וואָס זיין ווייב, זיין דינה איז ארומגעגאַנגען אייביג א פערזאָרגטע און א פערוויינטע. ער האָט געזעהן, און דערפאַר, וואָס ר'האָט געוואָלט זי דווקא האָבען פאַר א ווייב, — ר'האָט פאַר איהר בעצאָהלט די עלטערען און ר'האָט זי אַרויסגעריסען פון איהר גע-ליבטענס הענד. און זי האָט זיך נישט געקענט געגענשטעלען די שטרענגע עלטערען, און זיך איבערגענומען און אַזוי לאַנג געליטען, ביז זי האָט זיך פאַר א קרבן איבערגעגעבען און יונ-גערהייט פון די וועלט געגאַנגען.

פ. פאַליער.

א סימפּאַטישער יום-טוב.

אין ראַדאָם ווערט די טעג געפיי-ערט א יום-טוב פון א אינסטיטוציע וואָס דאַרף ציהען אויף זיך די אויפ-מערקזאַמקייט פון דער גאַנצער יודי-שער געזעלשאַפט. דער יום-טוב ווערט געפייערט צוליב דעם 10-יעהריגער עגזיסטענץ פון „בית-יתומים".

10 יאָהר אָנגעפיהרט מיט אַזאַ פער-אַנטוואָרטליכע געזעלשאַפטליכע אַרבייט איז עפּעס נישט גלאַט אַזוי א קליינינ-קייט. די דאָזיגע 10 יאָהר דערציהלען פון גאַנץ מסירת-נפש, אָנשטרענגונגען און אָפּפערווילי̇קייט פון מענשען. וואָס האָבען זיך איבערגעגעבען מיט לייב און זעעלע צו ערציהען אָרימע יודישע יתומים. דורך דער צייט האָט דער בית-יתומים — קאָן מען זאָגען — ערצוי-גען א דור. גענומען יונגע נפשות לעך אָהן א היים. געהן א גואל און אָחן א פריינד און פון זיי אויסגעהאָדעוועט מענשען. וואָס זאָלען קאָנען געהן אין לעבען אריין און זיך קענען שפּעטער דערשלאָגען צו א זעלבסשטענדיגען קיום.

אַזאַ פערדינסטפולע אַרבייט איז ממש נישט צום אָבשאַצען. דער 10 יעהריגער יובילעאום האָט אַלע רעכט צו פער-וואַנדעלט ווערען אין א יום-טוב, וואָס זאָל זיין גלייכצייטיג דער אויסדרוק פון דער אַלגעמיינער אָנערקענונג מצד דער גאַנצער יודישער געזעלשאַפט.

די יובילעאום-פייערונג וועט איי-גענטליך געברויכט איינגעאָרדענט ווע-רען אין א ברייטערען מאַסשטאַב אַזוי, אז די גאַנצע שטאָדט זאָל זיך אין איהר בעטייליגען און די סטראַנטשאַל-טונג זאָל טראָגען א מעהר עפענטליך-געזעלשאַפטליכען כאַראַקטער. ס'איז אפשר צו-בעשיידען פון קאָמיטעט'ס זייט וואָס ער לאָזט זיך בעגנוגען מיט דער שטילער אימפּרעזע אין דער פאָרם פון א דאַנסינג ביי פּשיביטעניעווסקי.

דער קאָמיטעט ציעלט מעגליך דער-מיט נישט קיינעם אָבצושרעקען און זאָל נישט קיינער מיינען מי יודע וואָס מען פערלאַנגט פון איהם. א דאַנסינג אָדער נאָך עפּעס, האַלט ער, איז נישט קיין צופיעל קאָסט און איז צוטריטליך פאַר יעדען איינציגען צו לאָזען פיהלען זיין אנטייל אין דעם בעשיידענעם סימ-פּאַטישען יום-טוב.

שרייבענדיג די דאָזיגע שורות קאָן מען נישט דורכגעהן גלייכגילטיג אום נישט צו דערמאַנען דעם זעהר השוב'ן גרינדער און איניציאַטאָר, וואָס האָט אויפגעשטעלט דעם גרויסאַרטיגען בנין פאַר'ן בית-יתומים און מושב-זקנים. מיר מוזען דאָ דערמאָנען לשבח די פּאַטריאַרכאַלישע פאַמיליע בעקערמאַן אין נאָר בעזונדערס דעם הערליכען נאָמען פון דעם פערשטאָרבענעם גרוי-סען נדבן ר' ראובן בעקערמאַן ז"ל, א דאַנק וועמען דער חיינטיגער יום-טוב ווערט געפייערט.

ס'איז בעזונדער'ס כדאי צו דערמא-נען די קאָלאָסאַלע פערדינסטען פון קאָמיטעט און בפרט פון דער דאָקטאַ-רין פר. קסאַווערא מוליער, וואָס האָ-בען דורך זייער אידעאַלער און אי-בערגעגעבענער אַרבייט דערפירט דער-צו, אז דער ראַדאָמער בית יתומים זאָל זיך ערווערבען א מוסטער-נאָמען און ריהמפולע פּאָפּולאַריטעט אין גאַנץ פוילען.

דער יובילעי וועט זיך אָנהויבען מאָרגען שבת-צו-נאַכט מיט א דאַנסינג און זיך ענדיגען איבערמאָרגען זונטאָג אויך מיט א בעשיידענע אימפּרעזע אין די זאַהלען פון בית-יתומים גופא.

דער 10-יעהריגער יובילעאום ברויך זיין דער יום-טוב פון דער שטאָדט, צו וועלכען אַלע דאַרפען אַרויסווייזען אינטערעס און פערשטענדניס.

אנשטאט א עלעקטרישער לאָמפּ

א נאַפט ברענענדער לאָמטער שטעלט א ווידער-שטאַנד דעם ווינט אָהן א קנויט פון דער וועלט-בעריהמטער מאַרקע "OPTIMUS" ס'קען בע-נוצט ווערען אין קאַמערן, שטאַלען, לודקעס, מקלא-דעם, סטאָדאָלעס, ירידי-ביידלעך. ביים בויען און גאַס-אַרבייט. גרויסע ליכט עפעקט 200 און 300 H.K. שפּאָרזאַם און ביליג. 1 ליטער נאַפט ברענט זיך לענגער ווי 15 שעה. עס איז דויערהאַפט און גרינג אין נוצען. די פּרייז פון 1 לאַמטער איז 75 זל. הורט-סוחרים, ראַבאַט. אָבהענגיג פון די צאָהל, אויף פּראָווינץ שיקען מיר אַרויס אויף נאַכנאַמע באַלד נאָכ'ן דערהאַלטען דאָס בעשטעלונג און אַנגאַ-בע אויף דער קאָנטאָ P.K.O. № 1439

בעשטעלונגען בעט מען צו ש קען

D|H S. Birnholc Warszawa, Graniczna 6

דאיאן פאַרשטעהער ווערען געזוכט.

אידא קאמינסקא
און זיגמונד טורקאוו אין ראדאם.

אמת'ע אויסגעבענקטע חשוב'ע געסט.

שוין לאנג האט דאס קינסטלער־פאר'ל נישט אויפגעטרעטען ביי אונז אין ראדאם. אויף זייער טורנעע איבער פוילען האבען אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאוו נישט פערגעסען אין אונזער שטאדט, וואו זיי האבען אזוי פיעל חסידים און פערעהרער.

זיגמונד טורקאוו קומט נאר וואס צוריק פון ריגא, וואו ער האט א לענגערע צייט געשפיעלט אין רעזשיסירונג'ס־טעאטער און וואו זיין נאמען איז דערהייבען געווארען צו אזא קינסטלערישע מדרגה, אז מ'האט איהם דארט געקרוינט אלס קעניג פון דער יודישער ביהנע.

דאס קינסטלער־פאר'ל, וואס איז באמת א שטאלץ פאר'ן יודישען טעאטער, זענען היינט חשוב'ע און אנגעלעגטע געסט פון ראדאם, שוין באו"ד א פנים חדשות וואס פערדיענען אויף א װארימען קבלת־פנים. ס'איז נאר א שאד, א גרויסער שאד, וואס אונזערע ליבע געסט גיבען נישט מער ווי איין אויפטריט. שטענדיג איז זייער רעפערטואר־מיניםום בעשטאנען פון 2 — 3 פארשטעלונגען און פארוואס היינט נישט מעהר ווי איין פארשטעלונג?

פארוואס?

ב'שטעטיגט דעם
קהלה - בודזשעט

די טצג איז צוריקגעקומען פון ווארשא דער גמינע־בורזשעט פון 1930 בע־שטעטיגט גע דורכ'ן מיניסטעריום

דער איצט בעשטעטיגטער בודזשעט איז נאך איבערגעארבייט געווארען און דאס מיניסטעריום האט די דאזיגע פאזיציעס געשטראכען, אדער די פריהערדיגע גמינע־פערוואלטונג האט זיי באלד נישט אריינגעשטעלט.

דער פריהערדיגער קהלה פערוואלטונג און איצט זענען פערהאן איינ'גע געשטראכענע סובסידיעס פאר א רייהע אינסטיטוציעס. ס'איז נישט קלאר, צי

פאניע שאפער א ביסעלע פארזיכטיגער!

צו דער מאדערנער געזעלשאפט פון היינטיגען יאהרהונדערט איז לעצטענס צוגעקומען נאך א מיטגליד — דאס איז דער ה' שאפער.

ס'האט קיינער, חלילה, נישט דאגע־גען. פערקעהרט, דאס איז דאס נייסאדערנסטע פאך. אויטאס, טאקסובוסעס, אויטאבוסען, דאס זענען די קינדער פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט און ווען זיי געהען ארויס אויף שפאציר מוז מען מאכען א ווארע און אויס־רומען פנו מקום. ס'איז נישט קיין קליינעקייט. ס'שמעקט מיט פראגרעס, קולטור, טעכניק און דער עיקר מיט בענזין. ס'וואלט אלץ געווען גוט און וואויל נאר בסה דברים אמורים ווען דער ה' שאפער אלס דער מחוך און ערציהער פון נייעם קולטור־קינד זאל זיין א ביסעל פארזיכטיגער און זיך נישט פערלאזען בלויז אויפ'ן בעני־זין.

ווען מען קאן זיך דאס דערבעטען וואס מען פערשפארט דעם "ספארט" פון שפרינגען אויף ביימער, קלעצער, ראדען, שטאלען און בערג. ס'וואלט אייך אויסגעמיטען געווארען אט אזא מין "קליינעקייט", וואס האט פאסירט כמעט ביי אונז אין ראדאם היינטיגע וואך.

אט למשל אזא "קליינשטיקער" פאקט: עתערנעכטען פיטהאך איז דער ה' שאפער פון סאסקי'ס אויטאבוס ארויס־געפאהרען אין קיילעכדיגען מארק אויף א יודישע פוהר און אויף דער ברישקע פון דער קראנקע־קאסע. דער ויתרוצצו האט פעראורזאכט, אז די דישלעס פון ביידע ווענען זענען צו־בראכען געווארען און דאס פערד פון קראנקען־קאסע איז פערווינדעט גע־ווארען. ס'איז געווארען א אנגעלויף, און די פאליציי האט דעם שאפער מיט זיין "כליי" דעם מאיעסטעט אויטאבוס ארעסטירט און אבגעפיהרט אין קאמי־סאריאט.

נאך א גליק, וואס איז געווען קיין מענשליכע קרבנות. די פורמאנעס פון ביידע וועגענער דארפען לויבען און דאנקען דעם בעל־מלאך, וואס איז ממונה איבער די מאשין־גולם'ס.

ה' שאפער, אפשר וואלט איהר אויך געטהון די טובה און פארט געווען א ביסעל'ע מעהר פארזיכטיגער!

— די — שענסטע **טאפעטען** צו זעהר ביליגע פרייזען קען מען נור בעקומען

אין דער לאנג־יעהריגער פירמע

ש. שטיינמאן

ראדאם, לובלינער 21.

קעלצער אבטיילונג.

פאר זשאבאטינסקי'ס בעזוך אין קעלץ.

ווי מיר האבען פאראויסגעזעהען, האט זשאבאטינסקי'ס פארטראג אין קעלץ ארויסגערופען דעם גרעסטען אינטערעס. לויט די שטארקע פראינטערעסירונג פון אלע שיכטען פון דער קעלצער יודישער בעפעלקערונג איז צו זעהען, אז דער בעזוך פון בעריהמטען ציוניסטישען מנהיג וועט פערוואנדעלט ווערען אין אן אימפאזאנטען נאציאנאלען יום-טוב.

אין דער איצטיגער שווערער צייט פאר'ן ציוניזם, ווען גרויסע כמארעס האבען זיך בעוויזען אויפ'ן ציוניסטישען האריזאנט, איז דער נאמען זשאבאטינסקי א ליכט אין דער שווערער סיטואציע. זיין צינדענד'ע ווארט און לאגישע איבערציינגונגען וועלען זיכער פערגעסערן אלע פערצווייפעלטע געדאנקען.

זשאבאטינסקי רעדט א. ד. ט. „אין וואס בעשטעהט אונזער הטא און וואו איז דער אויסוועג". ער וועט בעריהרען אלע פראבלעמען פון די ציוניסטישע פאליטיק אין די לעצטע יאהרען.

אין טאג פון בעזוך ערשיינט אין קעלץ א ספעציעלע אויסגאבע געווידמעט דעם חשוב'ען גאסט.

20 מינוט פאר זשאבאטינסקי'ס רעפעראט אין „פאלאס" וועט דעמאנסטרירט ווערען א פילם פון דעם לעצטען צוזאמענפליה פון „ברית-תרומפלדר" אין ווארשא.

פון דער גאנצער ארומיגער פראווינץ קומען אן ביטעס צו רעזערווירען פלעצער פאר א גרויסע צאהל בעזוכער. עס איז אבער געבליבען א בעגרענעצטע צאהל בילעטען, וועלכע עס איז צו בעקומען אין איניגע פונקטען אין דער שטאדט.

אין לאנד וועט זיין אלץ מעהר כח און איינהאלט וועט בעקומען אונזער פאליטישער קאמפף. מיט א פערדאפעלטער קראפט מוז פארטגעזעצט ווערען אונזער ארבייט, אונזער נאציאנאלער קאפיטאל, דארף ווי ביז איצט, דורכלעגען דעם וועג פאר דער חלוצ'ישער יוגענד, דארף אין א פערגרעסערטער מאס געבען הילף און קרעדיט דעם מיטעלשטאנד, ער דארף אויך ווייטער בעפרוכטערן יעדען ווינקעל פון אונזער ארבייט און לעבען.

שווער איז די לאגע פון די פוילישע יודען, נאר גראד אין מאמענטען פון יסורים און נסיונות האט דאס פוילישע יודענטום ענטפלעקט זיין איינערליכען כח. אין די שווערסטע צייטען האט עס ארויסגעוויזען זיין אפפערוויליגקייט, זיין אונגעבראכענעם מוט, זיין געטרייקייט צו אונזער לאנד און צו אונזער אויפבוי-ארבייט.

אויך איצט וועט דאס פוילישע יודענטום זיך אברופען און זיין ענטפער וועט זיין א מוסטער פאר דער גאנצער יודישע וועלט.

עס האבען זיך געענדיגט צעהן יאהר זייט דער „קרן-היסוד" איז געגרינדעט געווארען. דאס יאהר דארף מיט זיך אנהויבען א תקופה פון א בענייטער און א פערגרעסערטער ארבייט.

מיר פראקלאמירען און הויבען איצט אן דעם קאמפיין פאר'ן „קרן היסוד" פאר דעם פאנד וואס בויט ארץ ישראל. אונזערע שליחים וועלען אין יעדער יודישער הויז ארייננטראגען די בשורת פון ארץ ישראל און פאדערען די זעלבסט-בעשטייערונג פאר'ן פאלק און לאנד. איך בין זיכער, אז קיין איינציגער שטאלצער און טרייער יוד וועט נישט פעהלען אין דער קארען-ליסטע פון די וואס בויען דאס יודישע לאנד און די יודישע צוקונפט.

ל. יפה.

אויסבעסערונג.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם נאטיץ „צו דער אויפמערקזאמקייט פון די האנדווערקער", וואס איז געדרוקט אין פאריגען נומער פון אונזער צייטונג, ווערען מיר געבעטען אויסצובעסערן פאלגענדעס:

א דאנק דער אינטערווענץ פון די יודישע ראטמענער אין דער האנדווערקער קאמער איז דער עקזאמען אבצאהל רעדוצירט געווארען נאר אין אויסנאהם פאלען. דהיינו ווען די בעטרעפענדע פערזאהן געפינט זיך אין א קריטישע מאטעריעלע לאגע און ער איז פאקטיש נישט ביכולת צו בעצאהלען די געפאדערטע 140 זלאטיס פאר'ן עקזאמען. נאר אין אזעלכע פאלען איז געלונגען אויסצופועל'ען א הנחה אויף 50 זל. ווייטער איז די געוועהנליכע נארמע פאר'ן עקזאמען אבצאהל — 140 זל.

זיגמונד טורקאוו און אידא קאמינסקא אין קעלץ.

היינט שבת-צו נאכט'ס טרעטען אויף אין טעאטער „פאלסקי" די בעריהמטע ארטיסטישע פארל אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאוו.

אין קיעלץ ווערט ערווארטעט זייער גאסטראל-אויפטריט מיט גרויס אינטערעס.

דאס מאהל וועלען זיי שפיעלען א שפאנגעל נייע זאך, וואס בלויז פון נאמען קען מען משער זיין אז דער אינהאלט איז א רייכער און א פיליאגענדיגער.

צו די יודען אין פוילען.

ברידער!

איך האב אייך געבראכט דעם רוף פון ארץ-ישראל און איך בין זיכער, אז ער וועט געפינען דעם ריכטיגען אפקלאנג און ענטפער אין פוילישען יודענטום.

אין דער פרט פון די פאליטישע געשעהעניששען האבען די יודען פון פוילען ווידער פאר דער גאנצער וועלט דאקומענטירט זייער ליעבע און אונערשיטערליכע טרייהייט צו ארץ-ישראל, זייער צוזאמענהאנג מיט דער אויפבוי-ארבייט אין אונזער לאנד.

די דאזיגע טרייהייט און איבערגעבענהייט וועט דאס פוילישע יודענטום ארויסווייזען, ווי ביז איצט, אויך דורך אונאויפהערליכע פאזיטיווע שעפערישע לייסטונגען פאר און אין ארץ-ישראל.

אין יעדער ארבייט און שאפונג אין ארץ-ישראל זעהען מיר די בעטייליגונג פון פוילישען יודענטום. אין ארץ-ישראל געפינען זיך שוין ביז 44.000 יודען פון פוילען. די פוילישע יודען האבען אריינגעבראכט אין לאנד מענשען-מאטעריאל, קאפיטאל און א נטערנעמונגס-גייסט און האבען זיך אויסגעצייכענט אויף יעדען געביט פון אונזער אויפבוי-ארבייט.

אויך ביי די איצטיגע פאליטישע שוועריגקייטען זענען יא אונגעהויערע מעגליכקייטען פון ארבייט אין ארץ-ישראל.

עס דארפען פערפעסטיגט ווערען די פאזיציעס וואס זענען ביז איצט געשאפען געווארען, כדי צו עפענען מעגליכקייטען פאר נייע שעפערישע און פרידליכע עראבערונגען. עס מוז בעזעצט ווערען דער באדען, וואס געפינט זיך אין יודישע הענד. עס מוזען געשאפען ווערען ארבייטס-מעגליכקייטען פאר דער יוגענד, וואס רייסט זיך קיין ארץ ישראל, און דאן וועט פאר איהר נישט זיין קיין אנהאלט ארייננצוקומען אין לאנד. עס דארף געגעבען ווערען א מעגליכקייט פאר די אימיגראציע און קאלאניזאציע פון מיטעלשטאנד, פאר וועלכע עס עקזיסטירען אויך נישט קיין אויסערליכע שוועריגקייטען.

אויף קיין איינציגע מינוט מאר נישט אפגעשטעלט ווערען אונזער ארבייט אין ארץ-ישראל. מיר קענען זיי נישט אבהענגיג מאכען פון צייטווייליגע פאליטישע שוואנקונגען. די פאליטישע גזירות וועלען אבגעשוואכט ווערען, וואס שטארקער אונזער ארבייט

Koledze naszemu HILEROWI KOCHENOWI
z powodu przedwczesnej śmierci Jego siostry
B. P. SALOMEJI
wyrazy głębokiego i szczerego współczucia wyrażają
KOLEŻANKI i KOLEDZY
Banku Kupiecko-Spółdzielczego
w KIELCACH.

Kasa Spółdzielczo-Kredytowa
Spółdz. z odp. ogr.

מאכט דערמיט בעקאנט, אז די באנק איז
איבערגעטראגען געווארען
פון לובלינער 25 אויף לובלינער 23
אין פראנט, ערשטער שטאק.
די באנק ערלעדיגט אלערליי באנק אפעראציעס.
נעמט אויך אן אינקאסעס אין אלע שטעדט צו ביליגע פרייזען.

Z okazji zaślubin
Ludwika Gutsztadta z p. Eugenją Rychtmanówną
najserdeczniejsze życzenia składa
Rodzeństwo ROZENBERG
(Rwańska 21)

Z intencji zaślubin
p. Frydy Kormanówny z p. Joskiem Warszenbrotem
składam swe najszczersze życzenia na nowej drodze,
wiele szczęścia i powodzenia
Landau Leon

אנו מברכים בברכת מז"ט את חברינו י ה ו ד ה צ ו ק ר
לנשואיו את העלמה מרת ח ו ה ש מ ד ר ה
ינחילהו ד' רוב אשר והצלחה ויזכה לבנות ביתו—בית נאמן לעמו ולהורתו
על אדמת ארצנו — ארץ משאת נפשינו
ועד והסתדרות „צ ע י ר י - מ ז ר ח י" ברדום.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער, און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פ'ס,

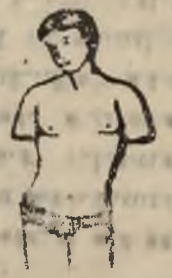

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשן קאפ אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גיט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכגרעווינג בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך, אויך פאר הויקערס לייבובגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט א גאנצען טאג אהן איבעררייס.

Hotel Europejski, Radom p. Nr. 17

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינג נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, דיר. י. מאריעלער, גראפ. ד"ר בר. קיעלאנאוסקי און אויך אנדערע

מיר נעמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

ד א נ ק ז א ג ו נ ג.

איך דאנק הערצליך דעם דיר. סאגא ראפאפארט פון לעמבערג קראשיצקי 8, וועלכע נעמט יעצט אן אין ראדאם, האטעל איירעפעיסקי 17 פאר איהר אויסערגעוועהנליכע און ווירקזאמע היילונג מיינע רופטור, טראגענדיג א גומענעם באנדאזש פון די פרוי ראפאפארט. איך פיהל זיך זעהר גוט פאר וואס איך דריק איהר אויס מיין אינניגסטען דאנק. מיט אכטונג

JAN MATCZYK

Magistrat m. Radomia rozpisuje niniejszym przetarg ofertowy na WYDZIERŻAWIENIE
Miejskiej Komunikacji Autobusowej
m. RADOMIA

Oferty w zapieczętowanych kopertach, opatrzonych napisem „Oferta na wydzierżawienie M. K. A.", należy składać do rąk Kierownika Tymczasowego Zarządu m. Radomia w Radomiu, Magistrat, Rynek. Do oferty dołączyć należy kwit na wpłacone do Kasy Miejskiej Magistratu m. Radomia wadjum przetargowe w wysokości zł. 1 000.

Magistrat zastrzega sobie prawo dalszych pertraktacji z wybranymi przez się ofertami, jak również prawo swobodnego wyboru i oceny ofert bez względu na warunki w nich podane.

Informacji odnośnie warunków eksploatacji M.K.A., warunków ruchu i szczegółów technicznych, udziela Dyrekcja Miejskiej Komunikacji Autobusowej m. Radomia w dnie powszechne od godz. 9 do 12-ej (Radom, Basenowa 20 gmach admin. Rzeźni Miejskiej). Tam też są do obejrzenia autobusy i urządzenia garażowe.

Oferty, które wpłyną po dniu 31 grudnia 1930 r. nie będą rozpatrywane.

KIEROWNIK
Tymczasowego Zarządu miasta
(—) **Wiktor Pietrusiewicz.**

א וועקסעל אויף א סומע פון 300 זל.

אויסשטעלער מאגיסטראט חיעלאן ביי טשענסטאכאוו צאהלבאר 1 מערץ 1931, צעדירט אויף פירמע י. שימקאוויאק № 338 האט מען אויסגענארט ביים ה' אינוש. סאצינסקי. דורך דעם ווערט דאס וועקסעל אונגילטיג.

ד. בלאשמאן פלאוואצקי 20.

Kino dźwiękowe „SWIT"
Dziś i dn. następnych
JANKO MUZYKANT
w rol. gł.: Marja Malicka i inn.
Nad program: Wspaniałe dodatki dźwiękowe.

Kino „Nowe Czary" Teatr
Dziś i dni następnych!
Fanfary Śmierci
w roli gł. **Renee Andore**
—Nad— program **Czarny Dżokiej**

Kino ODEON Teatr
Od poniedziałku 1 Grudnia r. b.
Pod Banderą Miłości
w roli gł. **Zbyszko Sawan**
—Nad— program **Pat i Patachon**

Kino CORSO Teatr
Dziś i dni następnych
Tajemnica Chińskiej Dzielnicy
w roli gł. najsilniejszy człowiek świata
Joe Bonomo i [illegible] Hajand

Redaktor Ch. M. Herc
„Drukarnia wyd. „[illegible] Leben" [illegible]